

Manera negra, la blancor rutilant

Text > MERCÈ SAURINA

A la nota prèvia del seu darrer llibre de poemes, Narcís Comadira s'afanya a desmentir que el títol, *Manera negra*, tingui connotacions negatives. Molts fets portarien a pensar-ho: l'associació fàcil amb les expressions *mà negra* i *marea negra*, o bé el disseny: les tapes absolutament negres, trencades només per la blancor del títol i el segell editorial. És justament això darrer el que dona les pistes del veritable significat del títol, que correspon a la tècnica de gravat que fa sorgir el blanc sobre el negre i que, com explica el mateix poeta, «fa sorgir la llum de la tenebra».

I quina llum ha de sorgir? On és la tenebra? Tot i que el llibre, escrit en català i en italià, es divideix en seccions i en cadascuna pren més força un tema (o una tenebra) que un altre, cal dir que tots són presents al llarg del recull.

La primera tenebra és la del pas del temps i els paradisos perduts: «Giovanni e belli eravamo, Giuseppe / e la vita ci guardava ancora / con una confortevole pietà. / Quella pietà aveva un nome, illusione».

La segona tenebra és la certesa de la dificultat de viure, expressada, sobretot, a partir de records de la Toscana:

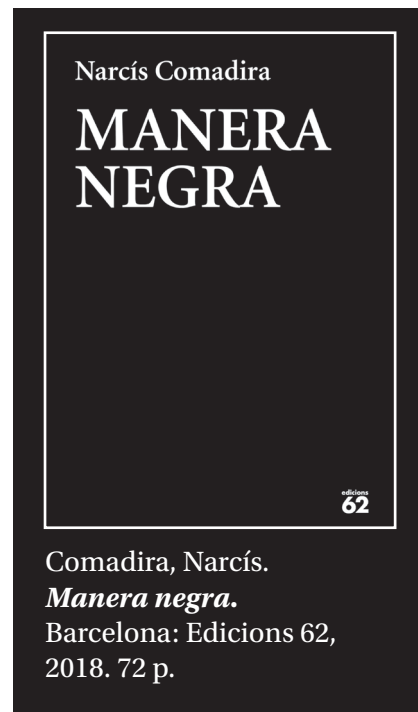
«La vita non è un sogno. / Questa è la verità».

La tercera tenebra gira entorn d'aquest món convuls: les malvestats al llarg de la història (l'holocaust), la corrupció política i els moments difícils que viu el país: «Tot / fa pudor de podrit / a Catalunya», o «Com m'hauria agradat / marxar a Noruega, més amunt / de Tromsø» (versos en què el ressò de l'Espriu que volia fugir nord enllà és evident).

La quarta tenebra enfosqueix la llengua mare, la de Lull i de March, aquesta «llengua meva malalta, pàtria meva», objecte d'atacs constants, que convé servir i salvar, car és constructora de pensament i ens retorna la humanitat.

El lector s'identifica ràpidament amb totes aquestes tenebres que ens obsedeixen a mesura que avança la vida i, alhora, amb la idea que trobem la llum en l'acceptació («Lloar la vida és lloar l'alegria»), o que el passat, curull de pèrdues, sosté el present: «el record ens salva».

La mestria de Comadira consisteix a fer emergir la claror des de la fosca. S'ajuda de la religió (un altre eix del recull) com a força esperançadora, ben palesa en la imprecació al nen del pessebre: «Fes que la nostra nit / es torni

Comadira, Narcís.
Manera negra.
Barcelona: Edicions 62,
2018. 72 p.

clara, / i aquest sorral tan ample, omple'l de flors. / Fes del món un recer / sense recances. / Mira'ns amb els teus ulls, mira'ns i prou». Afegir res més, rere la humilitat i la bellesa d'aquests versos, seria sobrer.

Viatge d'anada i tornada

Text > ESTER SEGUÍ

Després de guanyar el Premi Llibreter el 2012 per *Germans, gairebé bessons* i el Premi Mercè Rodoreda el 2014 per *Gent que tu coneixes*, M. Mercè Cuartiella (Barcelona, 1964), figuerenca d'adopció, ha fet un exercici de bona literatura recreant com la crisi afecta la Gràcia, una dona entrada en la quarantena que tem pel seu futur laboral en la carnisseria del mercat. Té la sensació que és invisible. Poc afortunada en l'amor, a punt de perdre el pis a causa de l'especulació, amb una feina precària i amb un record pràc-

tament nul del pare, que va marxar quan era petita. La Gràcia, malgrat el seu caràcter, té bon cor, i quan el senyor Miravet, que li ha ofert una feina a la seva botiga de roba, li demana un favor, ella no pot dir que no. A partir d'aquí s'inicia un viatge delirant de dos-cents quilòmetres, amb una càrrega de sorpresa, que farà juntament amb l'Alec, el repartidor de carn que fa que la Gràcia torni a creure en els homes, i l'Holandès, l'enigmàtic company de batalletes d'en Miravet, que, descol·locat per la soledat que li toca

viure, es refugia en històries de l'any de la picor.

Plantejada com un viatge d'anada i tornada, aquesta aventura és més que una apel·lació a la nostàlgia. La temptació de deixar-se endur pels records de joventut del senyor Miravet era gran («el contacte és també una de les coses que es perden, quan et fas gran i estàs sol. Ningú no vol tocar els vells»), però l'autora no oblida en cap moment el que vol explicar. Els personatges, com els Ernestus o la senyora Amàlia, resulten molt propers, quotidians.

Poesia d'alta intensitat i d'arrel profunda

Text > MIREIA LLEÓ

El nou poemari de Rosa Font consta de cinc parts. Des del principi, la veu poètica s'encara amb el món, amb la immensitat, amb allò desconegut i segurament incompreensible que s'amaga darrere dels dies, de la llum, dels instants. Però també s'encara als records, a la memòria dels moments que queden ja marcats per sempre a la pupil·la. Elements de la natura que configuren un univers: la presència del riu, de la vida a prop de la terra. I el jo més íntim acompanyant la veu, sempre: «Ha passat ja molt temps. I la nena que balla darrere els transparents se m'apareix cada matí quan obro els ulls [...] Només aquells ulls que són els meus, i jo».

La segona part, «El cos, la paraula», ve encapçalada per un vers d'Alejandra Pizarnik: «He dejado mi cuerpo junto a la luz», del llibre *El árbol de Diana*. I la poeta argentina conclou: «Y he cantado la tristeza de lo que nace». Rosa Font inicia aquesta part amb tres textos poètics en prosa, en què la memòria del cos apareix com a dipositària d'experiència, de records. «Cadàver al sol, busco qui sóc: em busco en la pell que he abandonat, en els cabells esgrafats [...]». El cos com a refugi, i les veus que es modelen en les paraules: «He

anat bastint amb mots els noms i la memòria». Perquè és amb paraules liquades que s'escriuen els poemes. La corporeïtat, la veu, el pensament i el llenguatge.

A la tercera part l'autora dibuixa un diàleg amb la nit, un text originàriament escrit en prosa i que més endavant prengué la forma de poema. Un diàleg entre la foscor que habita en la persona i el vent com un element d'alliberament i força, que trenca amb aquest clos que és la nit. I conclou: «La veu em queda, encara».

«A l'ombra del llenguatge», el penúltim apartat del llibre, s'obre amb un poema llarg: *La revelació de l'art*. Es tracta d'un homenatge a Paul Celan bastit sobre el record i les paraules de Miquel Pàiroli. L'art i el seu fecund llegat.

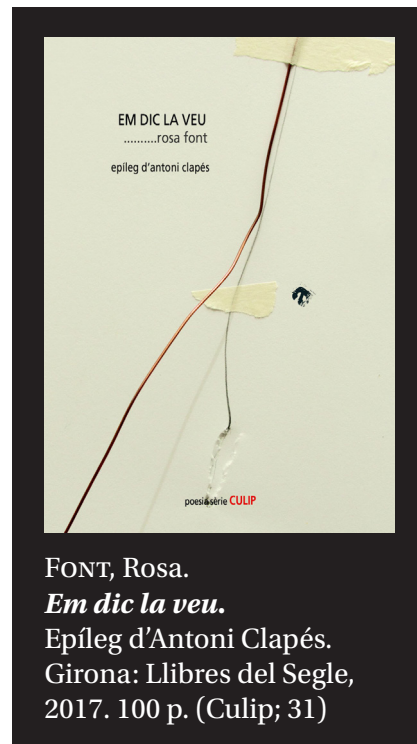
Al darrer apartat, «Tota la vida en un xisclé», Rosa Font expressa el dolor del món, el tedi, la buidor que el dolor deixa. Les paraules que salven, la poesia com una casa que ens empara: «Encara sóc aquí. Escric, ho veus? / I traço paraules que diuen l'instant / amb una llengua antiga». I més endavant: «Aquest és el secret de tot: / entrar a la casa del llenguatge / i abandonar-la sense res, / reescriure

I és que en un barri tothom es coneix. A ritme de *road movie*, però allunyada de les obres més prototípiques d'aquest gènere, com pot ser el cas de *Far West gitano* (Empúries, 2015), de Ramon Erra, els personatges es veuran forçats a enfrontar-se al seu passat més fosc i amagat.

La prosa de Cuartiella presenta importants dosis d'humor i de tendresa, amb grans escenes, com quan la veïna de la Gràcia, la senyora Amàlia, espatlla expressament una visita d'un possible nou llogater que ha d'ocupar el

pis de la seva amiga. L'autora se sent còmoda en les descripcions, en particular en les de l'ambient del dia a dia de la gent corrent, que viu precàriament i amb provisionalitat.

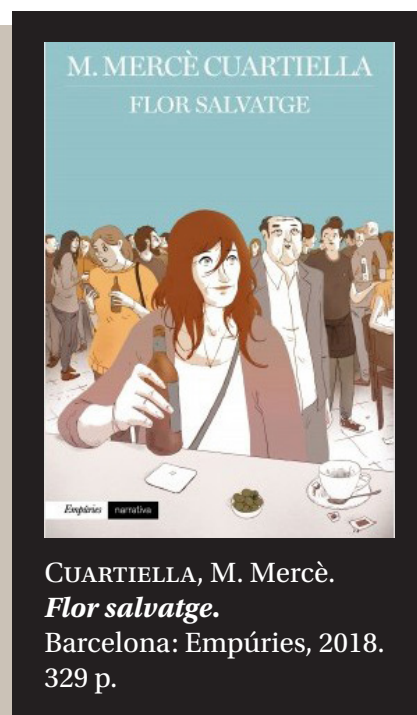
Dividit en tres parts, el llibre encadena tristos i alegries amb una estructura alterada cronològicament, que afavoreix la intriga final. Lluny de ser una successió de fets, *Flor salvatge* transmet profunditat. I és que, com diu l'Holandès, «la vida no obeeix mai els nostres desitjos, que és com una flor salvatge».

FONT, Rosa.
Em dic la veu.
Epíleg d'Antoni Clapés.
Girona: Llibres del Segle,
2017. 100 p. (Culip; 31)

l'oblit, / pensar en el vent i el mar / per ser només silenci escrit al fang».

El llibre es clou amb un epíleg d'Antoni Clapés. El poeta cita les paraules de Philippe Jaccottet. I jo voldria afegir, del mateix Jaccottet: «Poesia: nodridora i serventa dels enigmes». A *Em dic la veu*, Rosa Font alça al vol una poesia d'alta intensitat, de qualitat i d'arrel profunda.

CUARTIELLA, M. Mercè.
Flor salvatge.
Barcelona: Empúries, 2018.
329 p.